

EUROPOS TARYBOS MINISTRŲ KOMITETO GAIRĖS

DĖL TERORO AKTŲ AUKŲ APSAUGOS

(priimtos 2005 m. kovo 2 d. Ministrų Komiteto ministrų pavaduotojų 917-ajame posėdyje)

Preambulė

Ministrų Komitetas,

a) atsižvelgdamas į tai, kad terorizmas kelia didelį pavojų žmogaus teisėms, grėsmę demokratijai ir ypač siekia destabilizuoti teisėtai sudarytas vyriausybes bei pakenkti pliuralistinei pilietinei visuomenei ir meta iššūkį kiekvieno žmogaus idealui gyventi be baimės;

b) aiškiai pasmerkdamas visus teroro aktus kaip nusikalstamus ir nepateisinamus, nepaisant to, kur jie vykdomi ir kas juos vykdo;

c) pripažindamas teroro aktų aukų ir jų artimųjų giminaičių patirtas kančias ir manydamas, kad siekiant padėti šiems asmenims reikia parodyti nacionalinį ir tarptautinį solidarumą bei paramą;

d) šiuo požiūriu pripažindamas svarbų teroro aktų aukų apsaugos asociacijų vaidmenį;

e) dar kartą patvirtindamas Gaires dėl žmogaus teisių ir kovos su terorizmu, priimtas 2002 m. liepos 11 d. Ministrų Komiteto ministrų pavaduotojų 804-ajame posėdyje, kaip ilgalaikę ir visuotinę nuorodą;

f) ypač pabrėždamas valstybių pareigą imtis priemonių, reikalingų apsaugoti nuo teroro aktų kiekvieno jų jurisdikcijai priklausančio žmogaus pagrindines teises, visų pirma teisę į gyvybę;

g) taip pat prisimindamas, kad valstybės, imdamosi kovos su terorizmu priemonių, turi gerbti žmogaus teises ir teisės viršenybės principą, pašalindamos bet kokios savivalės bei diskriminuojančio ar rasistinio elgesio galimybę; imantis šių priemonių, būtina tinkama priežiūra;

h) atsižvelgdamas į tai, kad šiomis Gairėmis siekiama užtikrinti teroro aktų aukų reikmes ir interesus, nustatant priemones, kurių galima imtis, norint padėti aukoms ir apsaugoti jų pagrindines teises, pašalinant bet kokios savivalės bei diskriminuojančio ar rasistinio elgesio galimybę;

i) atsižvelgdamas į tai, kad šių Gairių jokiais aplinkybėmis negalima aiškinti kaip ribojančių 2002 m. liepos 11 d. Gaires,

priima šias Gaires ir ragina valstybes jas įgyvendinti bei užtikrinti, kad jos būtų plačiai paskleistos visoms už kovą su terorizmu ir teroro aktų aukų apsaugą atsakingoms institucijoms, taip pat pilietinės visuomenės atstovams.

I. Principai

1. Valstybės turėtų užtikrinti, kad kiekvienas asmuo, patyręs tiesioginę teroro akto sukeltą fizinę ar psichologinę žalą, galėtų pasinaudoti paslaugomis ir priemonėmis, nustatytomis šiose Gairėse; tam tikromis aplinkybėmis tai taip pat taikoma aukų artimiesiems giminaičiams. Tokie asmenys šių Gairių tikslais laikomi aukomis.

2. Tokios paslaugos teikiamos ir priemonės turėtų būti skiriamos neatsižvelgiant į tai, ar teroro akto vykdytojas buvo nustatytas, sulaikytas, patrauktas baudžiamajon atsakomybėn ar nuteistas.

3. Valstybės privalo gerbti teroro aktų aukų orumą, asmeninį ir šeimos gyvenimą.

II. Neatidėliotina pagalba

Siekdamos patenkinti neatidėliotinus aukų poreikius, valstybės turėtų užtikrinti, kad tinkama (medicinos, psichologinė, socialinė ir materialinė) neatidėliotina pagalba būtų nemokamai teikiama teroro aktų aukoms; aukų prašymu jos taip turėtų padėti siekti dvasinės paramos.

III. Nuolatinė pagalba

1. Valstybės turėtų teikti tinkamą nuolatinę medicinos, psichologinę, socialinę ir materialinę pagalbą teroro aktų aukoms.

2. Jei auka paprastai negyvena valstybės, kurioje buvo įvykdyti teroro aktai, teritorijoje, ta valstybė turėtų bendradarbiauti su valstybe, kurioje auka gyvena, užtikrindama, kad auka tokią pagalbą gauna.

IV. Tyrimas ir baudžiamasis persekiojimas

1. Valstybės privalo pradėti veiksmingą oficialų teroro aktų tyrimą kiekvienu atveju, kai yra teroro aktų aukų.

2. Teroro aktų aukoms turi būti skiriamas ypatingas dėmesys neatsižvelgiant į tai, ar jos pateikė formalų skundą.

3. Tais atvejais, kai atlikus tyrimą, nusprendžiama nekelti baudžiamosios bylos teroro akto vykdytojui, valstybės turėtų sudaryti aukoms galimybę kreiptis į kompetentingas institucijas persvarstyti šį sprendimą.

V. Veiksmingas teisės ir teismų prieinamumas

Valstybės turėtų sudaryti teroro aktų aukoms galimybę veiksmingai remtis teise ir kreiptis į teismą, nustatydamas:

i) teisę kreiptis į kompetentingus teismus pareikšti civilinį ieškinį, kai siekiama apginti savo teises, ir

ii) atitinkamais atvejais – teisinę pagalbą.

VI. Teisingumo vykdymas

1. Atsižvelgdamos į savo nacionalinės teisės aktus, valstybės turėtų stengtis perduoti įtariamus dėl teroro aktų asmenis teisingumui vykdyti ir užtikrinti, kad kompetentingas teismas priims sprendimą per pagrįstą laikotarpį.

2. Valstybės turėtų užtikrinti tinkamą teroro aktų aukų procesinę padėtį baudžiamajame procese.

VII. Žalos atlyginimas

1. Teroro aktų aukos turėtų gauti teisingą, tinkamą ir laiku suteikiamą patirtos žalos atlyginimą. Kai negalima žalos atlyginti iš kitų šaltinių, visų pirma konfiskuojant teroro aktų vykdytojų, organizatorių ir rėmėjų turtą, valstybė, kurios teritorijoje buvo įvykdytas teroro aktas, turėtų prisidėti, atlygindama aukoms už patirtą tiesioginę fizinę ar psichologinę žalą, neatsižvelgdama į aukų pilietybę.

2. Žalos atlyginimas aukoms turėtų būti lengvai pasiekiamas, neatsižvelgiant į jų pilietybę. Šiuo tikslu valstybė, kurios teritorijoje buvo įvykdytas teroro aktas, turėtų įtvirtinti mechanizmą, sudarantį galimybę gauti teisingą ir tinkamą žalos atlyginimą, skiriamą atlikus paprastą procedūrą ir per pagrįstą laikotarpį.

3. Siekdamos padėti savo piliečiams gauti žalos atlyginimą, valstybės, kurių piliečiai tapo kitos valstybės teritorijoje įvykdytų teroro aktų aukomis, taip pat privalo skatinti administracinį bendradarbiavimą su tos valstybės kompetentingomis institucijomis.

4. Be piniginių žalos atlyginimo, valstybės skatinamos pagal aplinkybes apsvarstyti, ar galima imtis kitų priemonių, siekiant sumažinti neigiamus teroro aktų, nuo kurių nukentėjo aukos, padarinius.

VIII. Teroro aktų aukų privataus ir šeimos gyvenimo apsauga

1. Valstybės turėtų imtis reikiamų priemonių, siekdamos, kaip galima labiau, išvengti kišimosi į teroro aktų aukų privatų ir šeimos gyvenimą, visų pirma, kai po teroro akto atliekamas tyrimas ar teikiama parama, taip pat aukų inicijuotose bylose.

2. Visiškai laikydamosi saviraiškos laisvės, kur tai tinka, valstybės turėtų skatinti žiniasklaidą ir žurnalistus nustatyti savireguliacijos priemones, kad jų informacinė veikla užtikrintų teroro aktų aukų privataus ir šeimos gyvenimo apsaugą.

3. Valstybės privalo užtikrinti, kad tuo atveju, kai teroro aktų aukos skundžiasi dėl teisės į privataus ir šeimos gyvenimo gerbimą pažeidimo, jos galėtų pasinaudoti veiksminga teisinės gynybos priemone.

IX. Teroro aktų aukų orumo apsauga ir saugumas

1. Visais bylos nagrinėjimo etapais su teroro aktų aukomis turėtų būti elgiamasi deramai, atsižvelgiant į jų asmeninę padėtį, jų teises ir orumą.

2. Valstybės privalo užtikrinti teroro aktų aukų apsaugą ir saugumą bei, kur tai reikalinga, imtis priemonių apsaugoti jų tapatybę, visų pirma, kai aukos procese dalyvauja kaip liudytojai.

X. Teroro aktų aukoms teikiama informacija

Valstybės turėtų tinkamu būdu teikti teroro aktų aukoms informaciją apie aktą, nuo kurio jos nukentėjo, išskyrus atvejus, kai aukos nurodo, jog nenori gauti tokios informacijos. Šiais tikslais valstybės turėtų:

i) įsteigti punktus, aukoms teikiančius informaciją, visų pirma apie aukų teises, esamas paramos įstaigas, galimybę gauti paramą, praktinius bei teisinius patarimus, taip pat žalos atlyginimą ar kompensaciją;

ii) užtikrinti, kad aukoms būtų teikiama atitinkama informacija, susijusi su tyrimu, galutiniu sprendimu dėl baudžiamojo persekiojimo, teismo posėdžių datomis ir vieta bei susipažinimo su priimtais sprendimais sąlygomis.

XI. Asmenų, atsakingų už paramą teroro aktų aukoms, specialus mokymas

Valstybės turėtų skatinti specialų asmenų, atsakingų už paramą teroro aktų aukoms, mokymą ir būtinų šiam tikslui pasiekti lėšų skyrimą.

XII. Didesnė apsauga

Nė viena šių Gairių nuostata nekliudo valstybėms patvirtinti palankesnių paslaugų ir priemonių, negu numatytos šiose Gairėse.